

УНИВЕРЗИТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ
ФАКУЛТЕТ МЕДИЦИНСКИХ НАУКА
НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ

1. Одлука Наставно-научног већа

Одлуком Наставно-научног већа Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу, број 01-9476/3-4, од 30. 09. 2015. године, именовани су чланови комисије за оцену научне заснованости теме докторске дисертације кандидата Слободана Суботића, под називом:

„Процена учесталости ризичног понашања и знања студената медицинских и немедицинских факултета о полно преносивим инфекцијама“

Чланови комисије су:

1. **Проф. др Весна Пантовић**, редовни професор Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област Епидемиологија, председник
2. **Проф. др Предраг Чановић**, редовни професор Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област Инфективне болести, члан
3. **Проф. др Бранислав Тиодоровић**, редовни професор Медицинског факултета Универзитета у Нишу за ужу научну област Епидемиологија, члан

На основу увида у приложену документацију, Комисија подноси Наставно-научном већу следећи

2. Извештај о оцени научне заснованости теме докторске дисертације

2.1. Кратка биографија кандидата

Слободан Суботић рођен је 20. 12. 1984. године, у Мостару. Средњу медицинску школу завршио је у Београду. Након завршене средње школе 2003. године, уписао је Дефектолошки факултет (Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију) и дипломирао 2010. године. Исте године уписао је мастер студије на истоименом факултету и завршио у децембру 2010. године. Од 2011. године ради асистент на Високој медицинској школи струковних студија „Милутин Миланковић“ у Београду на предметима Јавно здравље, Методологија истраживања у рехабилитацији, Здравствено законодавство и др.

Докторске студије на Медицинском факултету у Крагујевцу, смеру Превентивна медицина, уписао је 2011. године. Положио је све испите предвиђеним планом и програмом у року са просечном оценом 9. Усмени докторски испит положио 2013. године са оценом 10.

2.2. Наслов, предмет и хипотеза докторске дисертације

Наслов: „Процена учесталости ризичног понашања и знања студената медицинских и немедицинских факултета о полно преносивим инфекцијама“

Предмет: Процена ризичног понашања студената за настанак полно преносивих инфекција (ППИ) и знање студената о ППИ

Хипотеза: Постоје разлике у учесталости фактора ризика, као и сазнања за настанак ППИ међу студентима медицинске и немедицинске струке

2.3. Испуњеност услова за пријаву теме докторске дисертације

Кандидату је објављен један рад у целини за штампу у рецензираном часопису, у коме је први аутор, чиме је испунио услов за пријаву докторске тезе:

Subotic S, Suljagic V. Epidemiological characteristics of sexually transmitted infections. MD-Medical Data 2015; 7(1): 083-087. M52=1.5 бод

2.4. Преглед стања у подручју истраживања

Иако су адолесценти и млади циљна група за бројне превентивне програме, ППИ и даље представљају веома значајан здравствени проблем у овој популацији. Млади старости 15-25 година чине 25% сексуално активне популације, а преко 50% свих нових-стечено оболелих од ППИ у свету региструје се баш у овој групи. Имајући у виду учесталост и распрострањеност ППИ у свету и Србији, као и мали број истраживања на ову тему у Србији, увидели смо потребу за проценом учесталост ризичног понашања и знања студената медицинске и немедицинске струке о ППИ. Студенти су у високом ризику за добијање ППИ, највише због њихових ризичног сексуалног понашања чешћег мењања сексуалних партнера, неконзистентне употребе кондома и упуштања у сексуалне односе под дејством психоактивних супстанци.

У Србији је према резултатима истраживања Института за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић - Батут” током 2013. године регистровано за 8% мање случајева заразних болести које подлежу обавезном пријављивању, а преносе се полним путем, него 2012. године. Пријављени случајеви не приказују реално стање пре свега због неадекватног пријављивања, посебно из приватног здравственог сектора. Пракса поверљивог саветовања и тестирања која се рутински примењује у развијеним земљама, код нас је још увек недовољно развијена.

Бројне компликације ППИ, међу којима је и карцином грлића материце, су још један разлог потребе за унапређењем знања и смањењем учесталости ризичног сексуалног понашања младих, па и студената у Србији. Епидемиолошки подаци указују да је 2002. године Србија била водећа у Европи са инциденцијом карцинома грлића материце од 27,2 на 100.000. Управо је инфекција хуманим папилома вирусом (HPV) најважнији фактор ризика и неопходан услов за настанак рака грлића материце. Како би се смањила учесталост овог проблема неопходно је и увођење организованог скрининга код жена различитог узраста. Важеће Европске препоруке за скрининг рака грлића материце су: започињање скрининга у старости између 20 и 30 година и регуларно обављање прегледа Папаниколау тестом на 3 до 5 година, до старости 60–65 година. Скрининг програм треба да буде организованог типа, са обезбеђеном контролом квалитета на свим нивоима. У Србији никад није постојао свеобухватан, организовани скрининг програм за рак грлића материце, његова имплементација је у току. Полна хламидијаза је у Србији и пред лоше

праксе пријављивања је најчесталија инфекција која се региструје у групи заразних болести које се преносе полним путем (81% свих ППИ у 2013. години). Ова инфекција се често доводи у везу са стерилитетом код оба пола, ван материчном трудноћом и пелвичним инфламаторним инфекцијама.

2.5. Значај и циљ истраживања

Значај студије

Република Србија представља земљу са ниском преваленцијом HIV-а/AIDS-а, али епидемиолошка ситуација се увек може погоршати имајући у виду социо-економске услове, као и ризично понашање младих. Највећи број нових инфекција је управо код особа старости 20-25 година. На основу предходно рађених истраживања, наглашен је значај повезаности едукације младих, па и студената о ППИ и њиховог сексуалног понашања. Поред тога, у доступним базама података готово да не постоје релевантна истраживања која процењују утицај и ефикасност едукативних програма везаних за ППИ.

Циљ и хипотезе студије

Главни циљ истраживања је да се испита утицај степена образовања на ниво знања и учесталост ризичног понашања, као и да се утврди корелација између нивоа знања и извора стицања истог (едукативни програми, здравствене установе, саветовалишта за младе, факултети, школе). Основна хипотеза истраживања је да постоје разлике у учесталости фактора ризика, као и сазнања за настанак ППИ међу студентима медицинске и немедицинске струке.

2.6. Веза истраживања са досадашњим истраживањима

У Србији је према резултатима истраживања Института за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић - Батут” током 2013. године регистровано за 8% мање случајева заразних болести које подлежу обавезном пријављивању, а преносе се полним путем, него 2012. године. Пријављени случајеви не приказују реално стање пре свега због неадекватног пријављивања, посебно из приватног здравственог сектора. Пракса поверљивог саветовања и тестирања која се рутински примењује у развијеним земљама, код нас је још увек недовољно развијена.

Бројне компликације ППИ, међу којима је и карцином грлића материце, су још један разлог потребе за унапређењем знања и смањењем учесталости ризичног сексуалног понашања младих, па и студената у Србији. Епидемиолошки подаци указују да је 2002. године Србија била водећа у Европи са инциденцијом карцинома грлића материце од 27,2 на 100.000. Управо је инфекција хуманим папилома вирусом (HPV) најважнији фактор ризика и неопходан услов за настанак рака грлића материце. Како би се смањила учесталост овог проблема неопходно је и увођење организованог скрининга код жена различитог узраста. Важеће Европске препоруке за скрининг рака грлића материце су: започињање скрининга у старости између 20 и 30 година и регуларно обављање прегледа Папаниколау тестом на 3 до 5 година, до старости 60–65 година. Скрининг програм треба да буде организованог типа, са обезбеђењем контролом квалитета на свим нивоима. У Србији никад није постојао свеобухватан, организовани скрининг програм за рак грлића материце, његова имплементација је у току. Полна хламидијаза је у Србији и пред лоше

праксе пријављивања је најчесталија инфекција која се региструје у групи заразних болести које се преносе полним путем (81% свих ППИ у 2013. години). Ова инфекција се често доводи у везу са стерилитетом код оба пола, ван материчном трудноћом и пелвичним инфламаторним инфекцијама.

2.7. Методе истраживања

Врста студије

Истраживање је конципирано као студија пресека.

Популација која се истражује

Испитаници ће бити студенти будући здравствени радници образовног профила: струковни физиотерапеут, струковна медицинска сестра, струковни медицински радиолог, струковна медицинска сестра-бабица, и струковни фармацеутски техничар. Испитаници немедицинске струке биће студенти на смеровима: менаџмент, маркетинг и трговина, порези и царина, јавна управа, и менаџмент за безбедност. Упитник је посебно конструисан на основу досадашњег прегледа литературе и научних радова у вези са ППИ. Сви испитаници ће дати усмену сагласност за учешће у испитивању и добровољно попуњавати упитнике уз испоштован критеријум анонимности.

Материјал и методе

Истраживање ће бити спроведено међу студентима високих школа медицинске и немедицинске струке Универзитета у Београду. У истраживање су укључене следеће високо образовне установе: Висока здравствена школа струковних студија у Београду, Висока медицинска школа струковних студија “Милутин Миланковић” у Београду, Београдска пословна школа Висока школа струковних судија, Факултет безбедности Универзитета у Београду.

Испитаници ће бити студенти будући здравствени радници образовног профила: струковни физиотерапеут, струковна медицинска сестра, струковни медицински радиолог, струковна медицинска сестра-бабица, и струковни фармацеутски техничар. Испитаници немедицинске струке биће студенти на смеровима: менаџмент, маркетинг и трговина, порези и царина, јавна управа, и менаџмент за безбедност. Упитник је посебно конструисан на основу досадашњег прегледа литературе и научних радова у вези са ППИ. Сви испитаници ће дати усмену сагласност за учешће у испитивању и добровољно попуњавати упитнике уз испоштован критеријум анонимности.

У циљу процене утицаја и ефикасности програма превенције ППИ додатни део истраживања ће обухватити и едукацију исте студијске популације, док ће се испитивање спровести у три временска периода: пре едукације, непосредно после едукације и три месеца после едукације.

Одобрење за спровођење овог истраживања добијено је од стране Етичког комитета преходно наведених високо образовних установа Универзитета у Београду. Истраживање ће бити спроведено и у складу са етичким нормама и принципима добре клиничне праксе и добре научне праксе, дефинисаном и код нас прихваћеном одговарајућом правном регулативом Европске уније. Све варијабле од значаја за истраживање биће прикупљене од испитаника попуњавањем Упитника (Упитник у прилогу).

Упитник је дизајниран тако да се прикупе четири групе података, који представљају **независне варијабле** у овом истраживању: *податке о испитанику*: пол,

тип средњег образовања, место рођења, запосленост, место живљења, брачни статус, националност, пушење дувана, вероисповест, конзумирање алкохола, *податке у вези са знањем испитаника о полно преносивим инфекцијама*: похађање едукације о ППИ у школи, начини стицања знања о ППИ, знање о постојању симптома, знање о парентералном преношењу ППИ, знање о преношењу ППИ оралним сексуалним односима, познавање везе између HPV инфекције и карцинома грлића материце, познавање дефиниције ризичног сексуалног односа, познавање вакцина против ППИ, *податке у вези са сексуалним навикама испитаника*: године старости при ступању у први сексуални однос, сексуална оријентација, број прекида трудноће, укупан број сексуалних партнера, процењивање личног ризика од ППИ, број партнера током последњих 12 месеци, употреба контрацептивних средстава, број партнера током последња три месеца, време последње посете гинек/уролог, учесталост сексуалних односа, ступање у ризичне сексуалне односе, типови сексуалних односа, тетовирање, употреба кондома, тестирање на ППИ, разлози за некоришћење кондома, обољевање од ППИ, број деце (потوماка), употреба женског кондома, *епидемиолошки подаци*: инциденца ППИ, преваленција ППИ, преваленција компликација повезаних са ППИ (скрининг за настанак рака грлића материце, стерилитет). *Зависна варијабла* у овом истраживању биће струка студената, а дефинишу се као медицинска и немедицинска.

Статистичка анализа података биће урађена у статистичком компјутерском програму *PASW-18.0*. Све атрибутивне варијабле ће бити представљене у облику апсолутних бројева и фреквенци појединих категорија, а статистичка значајност ће се тестирати Хи квадрат тестом. Код таблица контингенције 2 пута 2, користиће се Јетсова корекција континуитета. Континуалне варијабле су представљене у облику средње вредности \pm стандардне девијације, минималне и максималне вредности, а значајности разлике континуалних варијабли тестираћемо уз помоћ Мен-Витнијевог теста односно Студентовог т теста за независне узорке, зависно да ли се ради о подацима који испуњавају услове нормалне расподеле података или не, што ће бити проверено уз помоћ Колмогоров-Смирновог теста. Биће урађена и корелација између варијабли од интереса, при чему ћемо користити Пирсонов или Спирманов линеарни коефицијент корелације зависно да ли се ради о подацима који испуњавају услове нормалне расподеле података или не, а величина корелације ће бити процењена према Кохеновим критеријумима где се коефицијент корелације већи од 0,50 сматра изузетно јаком корелацијом, од 0,30 до 0,49 средње јаком корелацијом, док је мањи од 0,29 слаба корелација. Веза између потенцијалних фактора ризика и навика и независне варијабле, да ли су студенти медицинске или немедицинске струке, биће испитана униваријантном и мултиваријантном логистичком регресијом, и изражена као *odds ratio* са 95% интервалом поверења и одговарајућим нивоом статистичке значајности. Све анализе биће процењене на нивоу статистичке значајности од $p < 0,05$.

2.8. Очекивани резултати докторске дисертације

Резултати ове докторске тезе требало би да дају следеће одговоре: студенти медицинске струке имају виши ниво знања о ППИ, као и њиховој превенцији од својих колега немедицинске струке. Овим истраживањем ће се утврдити да ли постоји разлика у учесталости фактора ризика за стицање ППИ између студената ове две групе.

Добијени резултати овог истраживања представљаће допринос процени учесталости ризичног понашања, као и знања студената медицинске и немедицинске струке о ППИ за

настанак ових инфекција. Крајњи циљ истраживања је развијања савремених програма превенције и подизања нивоа знања студената о ППИ.

2.9. Оквирни садржај дисертације

Полно преносиве инфекције (ППИ), се првенствено шире са особе на особу сексуалним контактом. Према процени Светске здравствене организације из 2008. године, годишње се широм света забележи око 498,9 милиона нових случајева, пре свега код особа старости 15-49 година. Упркос спровођењу превентивних програма који промовишу сигурне сексуалне навике, ППИ су веома значајан здравствени проблем и међу студентима. Период студирања карактерише висока сексуална активност и чешће мењање сексуалних партнера, неконзистентна употреба кондома и упуштање у сексуалне односе под дејством психоактивних супстанци, што представља ризично сексуално понашање. Иако популација младих, а међу њима је значајан број студената, чини само 25% сексуално активне популације, преко 50% свих новоболелих од ППИ у свету се региструје управо код њих. Посебан проблем када је реч о ППИ представља недовољан степен информисаности о њиховом преношењу и мерама заштите.

Главна хипотеза овог истраживања је да постоје разлике у учесталости фактора ризика, као и сазнања за настанак ППИ међу студентима медицинске и немедицинске струке.

2.10. Предлог ментора

За ментора се предлаже **Проф. др Весна Шуљагић**, ванредни професор Медицинског факултета ВМА Универзитета одбране у Београду за ужу научну област Епидемиологија.

2.11. Научна област дисертације

Медицина. Ужа област: Превентивна медицина.

2.12. Научна област чланова комисије

1. **Проф. др Весна Пантовић**, редовни професор Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област Епидемиологија, председник
2. **Проф. др Предраг Чановић**, редовни професор Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област Инфективне болести, члан
3. **Проф. др Бранислав Тиодоровић**, редовни професор Медицинског факултета Универзитета у Нишу за ужу научну област Епидемиологија, члан

Закључак и предлог комисије

1. На основу увида у резултате досадашње научно-истраживачке активности и публиковане радове Слободана Суботића комисија закључује да кандидат поседује одговарајуће компетенције и да испуњава све услове да приступи изради докторске дисертације.
2. Предложена тема је научно оправдана, дизајн истраживања је прецизно постављен и дефинисан, методологија је јасна. Ради се о оригиналном научном делу које има за циљ да испита учесталости ризичног понашања и знања у популацији студената медицинске и немедицинске струке, а у циљу развијања програма превенције и подизања нивоа знања студената о ППИ.
3. Комисија сматра да ће предложена докторска теза Слободана Суботића бити од великог научног и практичног значаја у смислу развијања програма превенције и подизања нивоа знања студената о ППИ.
4. Комисија предлаже Наставно-научном већу Факултета медицинских наука у Крагујевцу да прихвати пријаву теме докторске дисертације кандидата Слободана Суботића под називом „**Процена учесталости ризичног понашања и знања студената медицинских и немедицинских факултета о полно преносивим инфекцијама**“ и одобри њену израду.

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ:

Проф. др Весна Пантовић, председник, редовни професор Факултета медицинских наука
Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област Епидемиологија,

Проф. др Предраг Чановић, члан, редовни професор Факултета медицинских наука
Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област Инфективне болести,

Проф. др Бранислав Тиодоровић, члан, редовни професор Медицинског факултета
Универзитета у Нишу за ужу научну област Епидемиологија

У Крагујевцу, 16. 11. 2015.